

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

MC ./. Riksåklagaren m.fl. angående **misshandel m.m.**
(Hovrätten för Västra Sveriges dom den 14 februari 2024 i mål B 7465-23)

Högsta domstolen har förelagt riksåklagaren att svara på MC:s överklagande och då särskilt i fråga om vad som har anförts om hovrättens påföljdsbestämning. Svaret begränsas i huvudsak till den frågan och följande anför.

Min inställning

Jag medger ändring av hovrättens domslut i påföljdsdelen och bestrider ändring i övriga delar. Det finns synnerliga skäl för prövningstillstånd i påföljdsdelen. MC bör, efter undanröjande av hovrättens domslut såvitt avser påföljden, dömas till fängelse i en månad. Det saknas i övrigt skäl för prövningstillstånd med anledning av överklagandet.

Bakgrund

MC har, efter avgörande på handlingarna i hovrätten, dömts för misshandel till villkorlig dom med samhällstjänst i 50 timmar. Om fängelse i stället hade valts som påföljd skulle fängelse en månad ha dömts ut.

Av handlingarna i målet framgår att MC före avgörandet, i mejl den 29 november 2023, har meddelat hovrätten att hon har återkallat det samtycke till samhällstjänst som hon tidigare hade lämnat.

Av inhämtat yttrande från hovrätten framgår att målet kom in till domstolen den 7 december 2023 och avgjordes på handlingarna den 14 februari 2024 samt att rättens ledamöter saknade kännedom om att MC hade återtagit sitt samtycke till samhällstjänst vid avgörande av målet. Det framgår vidare att det mejl som försvararen skickat till hovrätten den 29 november 2023, i vilket MC framför att hon inte längre samtycker till samhällstjänst, av okänd anledning inte har aktbilagerats i hovrättens mål.

Hovrätten har i yttrandet beskrivit att rutinen, när en skrivelse ges in till hovrätten med anledning av ett överklagande som ännu inte överlämnats från tingsrätten, är att en kopia av skrivelsen mejlas till tingsrätten för kännedom tillsammans med en fråga om när överklagandet kommer att lämnas över till hovrätten. Ingivaren av skrivelsen får samtidigt en kopia av mejlet som hovrätten skickat till tingsrätten. Därefter bevakar registratorskontoret att överklagandet

kommer in till hovrätten och att skrivelsen då tillförs det mål som läggs upp med anledning av överklagandet. Varför så inte har skett när det gäller MC:s mejl med återtagande av samtycket är enligt yttrandet oklart. Dataloggar från tidpunkten när mejlet med återtagande av samtycket gavs in till hovrätten har inhämtats via Domstolsverket. Av dessa kan enligt yttrandet endast utläsas att försvararen mejlade till hovrätten den 29 november 2023 och att det från hovrätten skickades ett mejl till försvararen dagen efter kl. 07.59. Innehållet i dessa mejl har dock inte gått att återskapa eftersom det gått för lång tid.

Överklagandet

MC har yrkat att Högsta domstolen ska frikänna henne från åtalet gällande misshandel, ogilla det enskilda anspråket och befria henne från förpliktelsen att återbetala kostnaden för sitt försvar i tingsrätten. Hon har vidare yrkat att Högsta domstolen under alla förhållanden ska mildra påföljden till en villkorlig dom utan böter. Hon anser att det finns prejudikatskäl och synnerliga skäl för prövningstillstånd.

Min bedömning

Enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt denna punkt krävs alltså att ett avgörande av Högsta domstolen blir av generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar. Den enskildes intresse av att få till stånd en prövning i Högsta domstolen kan inte föranleda prövningstillstånd på denna grund.

Prövningstillstånd får vidare meddelas enligt 54 kap. 10 § första stycket 2 rättegångsbalken om det finns synnerliga skäl för en sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvillan förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

Hovrätten har dömt MC till villkorlig dom med samhällstjänst trots att det vid tidpunkten för hovrättens dom inte fanns något samtycke till en sådan påföljd och detta hade meddelats hovrätten.

Villkorlig dom får, om den tilltalade samtycker till det, förenas med en föreskrift om samhällstjänst. En sådan föreskrift ska avse skyldighet att utföra oavlönat arbete i lägst fyrtio och högst tvåhundrafyrtio timmar. (Se 27 kap. 2 a § brottsbalken.)

Brist på samtycke medför att påföljden inte får bestämmas till villkorlig dom förenad med samhällstjänst. Samtycket ska finnas före rättens beslut i påföljdsfrågan. Om den tilltalade återtar sitt samtycke i högre rätt utgör detta hinder mot att fastställa en föreskrift om samhällstjänst som beslutats av lägre rätt. Rätten har i sådana fall möjlighet att i stället bestämma påföljden till

fängelse, utan hinder av principen om reformatio in pejus (se 51 kap. 25 § och 55 kap. 15 § rättegångsbalken). (Se prop. 1997/98:96 s. 94.)

Min uppfattning är att hovrätten genom att bestämma påföljden till villkorlig dom med samhällstjänst utan att dessförinnan uppmärksamma att kravet på samtycke inte längre var uppfyllt har begått ett grovt rättegångsfel. Rättegångsfelet har inverkat på målets utgång och bör leda till att hovrättens domslut undanröjs i påföljdsdelen. Det finns enligt min bedömning alltså synnerliga skäl för prövningstillstånd.

Om samhällstjänst av någon anledning inte kan komma i fråga i ett visst fall innebär detta normalt att påföljden i stället ska bestämmas till fängelse (se a. prop. a. s.). MC bör vid en ny prövning av påföljdsfrågan dömas till fängelse i en månad.

Det saknas i övrigt skäl för prövningstillstånd med anledning av överklagandet.

Bevisuppgift och handläggning

Ingen bevisning åberopas och målet kan avgöras utan förhandling.

Katarina Johansson Welin

Eva Bloch

Kopia till:

Utvecklingscentrum.

Kammaråklagaren Jörgen Bengtsson.

Åklagarkammaren i Halmstad (AM-99852-23).